

וַאֲפֹּה עַל גַּב דְּתַנִּינֵנוּ, דְּנַנְע, אֲלֵיִן נְגַעֵי בְּנֵי אָדָם
 דְּנַנְקוּ מֵאָדָם. דְּהָא כָּל אֵינֹן שְׂנִין דְּלֹא
 קָרִיב אָדָם עִם אֲתִתִּיה, רוּחֵי מְסֻאֲבֵי הוּוּ קָא אֲתִיִּין
 וּמִתְחַמְּמֵן מַנִּיה וְאוּלִידֵן מַנִּיה וְחַנִּי אֲקָרוּן נְגַעֵי
 בְּנֵי אָדָם.

וְהָא אֲתַמָּר, דְּכַד בַּר נָשׁ בְּחַלְמִיה וְלֹא שְׁלִיט
 בְּגוּפִיה וְגוּפָא אֲשַׁתְּבַךְ, רוּחַ מְסֻאֲבָא אֲתִיָּא
 וְשִׂרְיָא עֲלִיה. וְאִית זְמַנִּין דְּרוּחֵי נְוִקְבִין מְסֻאֲבִין
 אֲתִיִּין וְקָרְבָן בְּחַדִּיה, וּמְשַׁכִּין לִיה בְּחַדִּיָּהוּ וּמִתְחַמְּמֵן
 מַנִּיה, וְאוּלִידוּ לְבַתָּר רוּחִין וּמְזִיקִין (נְגַעֵי בְּנֵי אָדָם נִ"א בְּגוּפָא
 בְּנֵי נָשׁ). וְלְזְמַנִּין אֲתַחֲזִיין כְּחִיזוּ בְּנֵי נָשָׂא בַר דְּלִית
 לֹון שְׁעָרֵי בְּרִישָׁא.

וּבְכַלָּא אִית לִיה לְבַר נָשׁ לְאַסְתְּמָרָא מְקַמִּיָּהוּ,
 בְּגִין דִּיהַךְ בְּאַרְחֵי דְּאוּרִיָּתָא וְלֹא יִסְתַּאֲב
 בְּחַדִּיָּהוּ. דְּהָא לִית לָךְ מָאן דְּנָאִים בְּלִילִיָּא בְּעַרְסִיה,

לשון הקודש

בָּאָה וְשׁוּרָה עָלָיו, וְלַפְעָמִים רוּחוֹת
 נִקְבּוֹת טְמֵאוֹת בָּאוֹת וְקִרְבוֹת אֲלָיו
 וּמוֹשְׁכוֹת אוֹתוֹ אֲלֵיהֶן וּמִתְחַמְּמוֹת מִמֶּנּוּ,
 וּמוֹלִידוֹת אַחַר כֶּךָ רוּחוֹת וּמְזִיקִים וּנְגַעֵי
 בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ בְּנֵי אָדָם, וְלַפְעָמִים נִרְאִים
 כְּמִרְאֵה בְּנֵי אָדָם, פֶּרֶט לִזְהָ שְׂאִין לְהֵם
 שְׁעָרוֹת בְּרִישָׁא.

וּבְכַל יֵשׁ לְאָדָם לְהַשְׁמֵר מִלְּפָנֵיהֶם כְּדִי

וַאֲפֹּה עַל גַּב שְׁשַׁנִּינוּ שְׁנַנְע אֲלוֹ נְגַעֵי בְּנֵי
 אָדָם שְׁיַעֲזוּ מֵאָדָם, שְׁהָרֵי כָּל אוֹתָן
 שְׂנִים שְׁלֹא קָרִב אָדָם לְאַשְׁתּוֹ, רוּחוֹת
 טְמֵאָה הֵיוּ בָּאוֹת וּמִתְחַמְּמוֹת מִמֶּנּוּ
 וּמוֹלִידוֹת מִמֶּנּוּ, וְאַלְהָ נִקְרְאִים נְגַעֵי בְּנֵי
 אָדָם.

וְחַרִּי נְאֻמָּר, שְׁכַשְׁפֵּן אָדָם בְּחִלּוּמוֹ וְלֹא
 שׁוֹלֵט בְּגוּפוֹ וְהַגּוֹף שׁוֹכֵךְ, רוּחַ טְמֵאָה

דְּלֹא טָעִים טַעְמָא דְּמוֹתָא וְנִפְקַת נִשְׁמַתִּיה מִיְהִי.
 וְכִיּוֹן דְּאַשְׁתָּאר גּוּפָא בְּלֹא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, רוּחַ
 מְסֻאָבָא זְמִין וְשָׂרְיָא עֲלֵיהּ וְאַסְתָּאב. וְהָא אוֹקִימָנָא
 מְלָה, דְּלִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַעְבְּרָא יְדוּי עַל עֵינָיו
 בְּצַפְרָא. בְּגִין דְּהָא רוּחָא מְסֻאָבָא שָׂרְיָא עֲלֵיהּוּ וְכוּ'
 וְהָא אֲתָמַר.

תָּא חָזִי, דְּהָא יַעֲקֹב אָפַּי עַל גַּב דְּאַתְרָחִים קַמִּיה
 קְדִישָׁא בְּרִידָא הוּא, בְּגִין דְּאַשְׁתָּאר בְּלַחֲדוּי,
 רוּחָא אַחְרָא הָוָה זְמִין לְאַזְדוּנָא בְּהִרְיָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, תָּא חָזִי, מַה כְּתִיב בֵּיהּ בְּהָהוּא
 רָשַׁע דְּבַלְעָם, וַיִּלְךְ שָׁפִי, מַהוּ שָׁפִי, יְחִידָאִי.
 כְּמַה דְּאַתְּ אָמַר שְׁפִיפּוֹן עֲלֵי אַרְחָא, כְּהָא חוּזָא דְּאַזִּיל
 יְחִידָאִי וְכַמִּין עֲלֵי אַרְחִין וְשְׁבִילִין. הָכִי נָמִי בַלְעָם
 הָוָה אָזִיל יְחִידָאִי. מָאִי טַעְמָא בְּגִין לְאַמְשַׁכָּא עֲלֵיהּ

לשון הקודש

בַּא רְאָה שְׁהָרִי יַעֲקֹב, אָפַּי עַל גַּב
 שְׁנֵאָהֵב עַל יְדֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 מְשׁוּם שְׁנֵאָשָׁר לְבָדוּ, רוּחַ אַחְרַת גּוּעָדָה
 לְהַזְדוּג עִמּוּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בַּא רְאָה מַה כְּתוּב
 בּוּ בַלְעָם הָרָשָׁע, וַיִּלְךְ שָׁפִי. מַהוּ שָׁפִי?
 יְחִידָאִי כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר שְׁפִיפּוֹן עֲלֵי אַרְחָא.
 כְּנִחְשׁ הָוָה שְׁהוּלְךָ יְחִידָאִי וְאוֹרֵב עַל
 דְּרָכִים וְשְׁבִילִים, כְּךָ גַם בַלְעָם הָוָה

שְׁיִלְךָ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִטְמָא עִמָּם,
 שְׁהָרִי אִין לָךְ מִי שְׁיִשּׁוֹן בְּלִילָה כְּמַטְתּוֹ
 וְלֹא טוּעַם טַעַם מוֹת וַיּוֹצֵאת נִשְׁמַתּוֹ
 מִמֶּנּוּ, וְכִיּוֹן שְׁנֵאָשָׁר הַגּוּף בְּלִי נִשְׁמָה
 קְדוּשָׁה, רוּחַ טְמֵאָה זְמִינָה וְשׁוֹרְהָ עֲלָיו
 וְנִטְמָא. וְהָרִי בְּאַרְגּוֹ דְּבַר, שְׁאִין לְאָדָם
 לְהַעֲבִיר יְדָיו עַל עֵינָיו בְּבִקְרָה, מְשׁוּם
 שְׁהָרִי רוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרְהָ עֲלֵיהֶם, וְהָרִי
 נִתְבָּאֵר.

רוחא מסאבא. דכל מאן דאזיל יחידאי בזמנין
 ידיעון, אפילו במתא, באתרין ידיעון משיך עליה
 רוחא מסאבא.

בגין כך, בכל זמנא לא יהך בר נש יחידאי בארחה
 במתא אלא באתר דבני נשא אזלין ותבין
 ומשתכחין תמן, ועל דא לא יהך בר נש יחידאי
 בליליא הואיל ובני נשא לא משתכחי, והיינו טעמא
 דלא תלין נבלתו. (דף קע ע"א) דלא לקיימא גופא מיתא
 בלא רוחא על ארעא בליליא. בגין כך תהוא רשע
 דבלעם תוה אזיל יחידאי כהאי נחש כמה דאוקמוה.

ויאבך איש עמו, מאי ויאבך. (גליון דאמר רבי יהושע בן לוי,
 מלמד דסליקו אבך ברגליהון עד ברסי יקרא. פתיב הכא בהאבכו עמו,
 ופתיב (נחום א) אבך רגליו, ותהוא מלאך שרו של עשו הנה, ואיהו סמאל. בגין כך, דינו
 הוא שיגלה אבך דרגליו עד פסא הכבוד, שהוא מקום המשפט). **רבי שמעון**

לשון הקודש

שלא להתחזיק גוף מת בלי רוח על
 הארץ בלילה. משום כך אותו בלעם
 הרשע היה הולך יחידי בנחש הזה, כמו
 שבארוהו.

ויאבך איש עמו. מה זה ויאבך? ושאר
 רבי יהושע בן לוי מלמד שהעלו אבך ברגליהם
 עד פסא הכבוד. פתוב כאן בהאבכו עמו, וכתוב
 (נחום א) אבך רגליו. ואותו מלאך שרו של עשו
 היה, והוא סמאל, לכן דינו הוא שיגלה אבך

הולך יחידי. מה הטעם? כדי להמשיך
 עליו רוח טמאה. שכל מי שהולך יחידי
 בזמנים ידועים אפלו בעיר במקומות
 ידועים, מושך עליו רוח טמאה.

לכן בכל זמן לא ילך אדם יחידי בדרך
 ובעיר, אלא במקום שבני אדם הולכים
 ושבים ונמצאים שם, ועל בן לא ילך
 אדם יחידי בלילה, הואיל ובני אדם לא
 נמצאים, והיינו הטעם שלא תלין נבלתו,

אָמַר מִן אָבְק. אָבְק טָפַל לְעֶפֶר, מַה בֵּין עֶפֶר לְאָבְק.
 דַּא אָבְק דְּאַשְׁתָּאָר מִן נוֹרָא וְלֹא עֶבֶד אִיבִין (בְּעֵלְמָא)
 לְעֵלְמִין. עֶפֶר דְּכָל אִיבִין נָפְקִי מִנִּיהּ וְאִיהוּ כְּלָלָא
 בְּעֵילָא וְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִי הָכִי מָאִי (שמואל א ב) מְקִימִים מִעֶפֶר
 דָּל. אָמַר לִיהּ כְּמִשְׁמַעוּ, אָבְל בְּתַאי גְּוֹוֹנָא
 מְקִימִים מִעֶפֶר דָּל, בְּגִין דְּלִית לִיהּ מַגְרָמִיהּ כְּלוּם,
 וּמִתְהוּא עֶפְרָא נָפַק דָּל דְּלִית לִיהּ כְּלוּם, וּמִתְהוּא
 עֶפֶר כָּל אִיבִין וְכָל טִיבוּ דְּעֵלְמָא נָפְקִי מִנִּיהּ וּבִיהּ
 אֲתַעְבִּידוּ כָּל עוֹבְדֵין דְּעֵלְמָא כְּמַה דְּכְתִיב, (קהלת א) הַכֹּל
 הִיָּה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר.

וְתַנִּינָן הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר וְאַפִּילוּ גְּלַגֵּל חֲמָה. אָבְל
 אָבְק לֹא עֶבֶד פִּירִין וְאִיבִין (לְעֵלְמָא) לְעֵלְמִין,
 וּבְגִין כֵּךְ וַיֵּאבֶק אִישׁ, דְּאַתְיָא בְּתַהוּא אָבְק וּרְכִיב
 עֲלֵיהּ, בְּגִין לְקַטְרָנָא לִיהּ לִיעֶקֶב.

לשון הקודש

זוה מְקִימִים מִעֶפֶר דָּל מְשׁוּם שְׂאִין לוֹ
 מִעֲצָמוּ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוּ עֶפֶר יֵצֵא דָל
 שְׂאִין בּוֹ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוּ עֶפֶר כָּל הַפְּרוֹת
 וְכָל טוֹב הָעוֹלָם יוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ וּבוֹ נַעֲשִׂים
 כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (קהלת א)
 הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר.
 וְשְׂנִינָנּוּ, הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר – אָבְלוּ
 גְּלַגֵּל חֲמָה, אָבְל אָבְק לֹא עוֹשֶׂה פְּרוֹת

רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, מִן אָבְק. אָבְק טָפַל
 לְעֶפֶר. מַה בֵּין עֶפֶר לְאָבְק? זֶה אָבְק
 שְׁנַשְׂאָר מִהָאִשׁ וְלֹא עוֹשֶׂה פְּרוֹת וּבְעוֹלָם
 לְעוֹלָמִים, עֶפֶר שְׂפָל הַפְּרוֹת יוֹצֵאִים
 מִמֶּנּוּ, וְהוּא כְּלָל שְׂלַמְעֵלָה וּמִטָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּךְ, מַה זֶה מְקִימִים
 מִעֶפֶר דָּל? אָמַר לוֹ, כְּמִשְׁמַעוּ, אָבְל בְּגִין

עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, דְּאֵתְעֵבֵר שׁוֹלְטָנוּתֶיהָ וְאֵתְחַלְּףָהּ.
 וּכְךָ הוּא לְזַמְנָא דְאַתִּי, בְּגִין דְּגִלוּתָא הַשְׁתָּא
 כְּלִילִיָּא דְמִיָּא, וְאִיהוּ לִילִיָּא. וְשִׁלְטָא הַהוּא אָבֶק עַל
 יִשְׂרָאֵל וְאִינוּן שְׂכִיבֵי לְעַפְרָא (אֹחֲרָא), עַד דְּיִסְתַּלַּק
 נְהוּרָא וְיִתְנַהֵר יִמְמָא. וּבְדִין יִשְׁלֹטוּן יִשְׂרָאֵל וְלַחוּן
 יִתְיַהֵיב מִלְכוּתָא דְאִינוּן קַדִּישֵׁי עֲלִיזִינוּן. כְּמָה דְאַתָּה
 אָמַר, (דְּנִיאל ז') וּמִלְכוּתָא וְשִׁלְטָנָא וְרִבּוּתָא דִּי מִלְכוּת
 תַּחֲוֹת כָּל שְׂמִיָּא יְהִיבֵת לְעַם קַדִּישֵׁי עֲלִיזִינוּן מִלְכוּתָהּ
 מִלְכוּת עָלַם וְכֹל שִׁלְטָנָא לֵיהּ יִפְלַחוּן וְיִשְׁתַּמְעוּן:

וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחְךָ
 כִּי אִם בִּרְכַתְּנִי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שִׁיר
 הַשִּׁירִים ו') מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה כְּמוֹ שָׁחַר יָפָה כְּלָבָנָה בָּרָה
 כַּחֲמָה אֲנִיָּה בְּנִדְגָלוֹת. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּתָא וְאֵתְמַר,

לשון הקודש

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּנִיאל ז') וּמִלְכוּת וְשִׁלְטוֹן
 וְגִדְלָה שְׂמוּלְכַת תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם
 תִּנְתֵּן לְעַם קְדוּשִׁים עֲלִיזִינִים. מִלְכוּתוֹ
 מִלְכוּת עוֹלָם, וְכֹל הַשְּׁלִיטִים לוֹ יַעֲבְדוּ
 וְיִשְׁמְעוּ.

וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר
 לֹא אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בִּרְכַתְּנִי. רַבִּי
 יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ו') מִי זֹאת
 הַנְּשַׁקְפָה כְּמוֹ שָׁחַר יָפָה כְּלָבָנָה בָּרָה
 כַּחֲמָה יָפָה בְּנִדְגָלוֹת. פְּסוּק זֶה פֶּרֶשׁוּהוּ

וְנִצְנִיִּים וְלְעוֹלָם לְעוֹלָמִים, וּמִשׁוּם כֶּךָ
 וַיֹּאבֶק אִישׁ, שָׂבָא בְּאוֹתוֹ אָבֶק וְרִכְב
 עָלָיו כְּדִי לְקַטְרַג לְיַעֲקֹב.

עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, שְׁנַעֲבֵר שִׁלְטוֹנוֹ
 וְהִתְחַלְּףָהּ. וּכְךָ הוּא לְעֵתִיד לְבָא, מִשׁוּם
 שְׁהִגְלוֹת עֲבָשׁוּ דוּמָה לְלִילָה, וְהִיא
 לִילָה, וְשׁוֹלֵט אוֹתוֹ אָבֶק עַל יִשְׂרָאֵל וְהֵם
 שׁוֹכְבִים לְעַפְרָא וְאַחֲרוֹ, עַד שְׁיַעֲלֶה הָאוֹר
 וְיֵאִיר הַיּוֹם, וְאִזּוֹ יִשְׁלֹטוּ יִשְׂרָאֵל, וְלָהֶם
 תִּנְתֵּן הַמִּלְכוּת, שְׁהֵם קְדוּשִׁים עֲלִיזִינִים,

אָבֵל מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָפָה, אֵלֶיךָ אֵינִי יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנָא
 דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לֹון וְיַפִּיק לֹון מִן גְּלוּתָא.
 כִּדִּין יִפְתַּח לֹון פְּתָחַא דְּנְהוּרָא (דְּהֵיא) דְּקִיק זְעִיר.
 וְלִבְתַּר פְּתָחַא אַחְרִינָא דְּאִיהוּ רַב מִינֵיהּ, עַד דְּקִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא יִפְתַּח לֹון תְּרַעֲיָן עַלְאִין פְּתִיחִין לְאַרְבַּע
 רוּחֵי עֲלָמָא.

וְכֵן כָּל מַה דְּעָבִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל
 וְלַעֲדִיקֵיָא דִּי בְּהוּ, הָכִי כְּלָהוּ וְלֹאן בְּזִמְנָא
 חָדָא. לְבַר נֶשׁ דְּאִתְיָהִיב בְּחֻשׁוֹכָא וְדִינִירֵיהּ חָזָה
 בְּחֻשׁוֹכָא תְּדִיר, כִּד יִבְעוּן לְאַנְהָרָא לֵיהּ, בְּעֵינִין
 לְאַפְתָּחַא לֵיהּ נְהוּרָא זְעִירָתָא כְּעֵינָא דְּמַחְטָא, וְלִבְתַּר
 רַב מִינֵיהּ, וְכִדִּין בְּכָל זִמְנָא עַד דְּיִנְהָרוּן לֵיהּ כָּל
 נְהוּרָא בְּדָקָא יְאוּת.

כִּךְ אֵינִי יִשְׂרָאֵל כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (שמות כג) מַעֲט

לשון הקודש

לְיִשְׂרָאֵל וְלַעֲדִיקִים שְׂבָהֶם, כִּךְ כְּלָם
 וְלֹא בְּזִמְנָן אַחַד. לְאַדָּם שְׁנַתְנִן בְּחֻשְׁךָ
 וְדִינִירוּ הָיָה תְּמִיד בְּחֻשְׁךָ, כְּשִׁירְצוּ
 לְהָאִיר לוֹ, צְרִיכִים לְפַתַּח לוֹ אֹור קָטָן
 כְּעֵין הַמַּחְטָא, וְאַחַר כִּךְ גְּדוּל מַמְנוֹ, וְכִךְ
 בְּכָל פַּעַם עַד שְׁיִאִירוּ לוֹ כָּל הָאֹור
 כְּרָאוּי.

כִּךְ הֵם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (שמות כג)
 מַעֲט מַעֲט אֲנִירְשָׁנוּ מִפְּנֵיךָ עַד אֲשֶׁר

וְנִתְבְּאָר. אָבֵל מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָפָה – אֵלֶיךָ
 הֵם יִשְׂרָאֵל, בְּזִמְנָן שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יוֹקִים אוֹתָם וְיוֹצִיאֵם מִן הַגְּלוּת, אִזּוּ
 יִפְתַּח לָהֶם פְּתַח שַׁל אֹור וְשִׁהוּא דְּקִיק
 קָטָן, וְאַחַר כִּךְ פְּתַח אַחַר שְׁהוּא גְּדוּל
 מַמְנוֹ, עַד שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִפְתַּח
 לָהֶם שְׁעָרִים עַלְיוֹנִים פְּתוּחִים לְאַרְבַּע
 רוּחוֹת הָעוֹלָם.

וְכֵן כָּל מַה שְׁעָשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

מַעַט אֲנִירְשֵׁנוּ מִפְּנֵיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרָה וְגו'. וְכֵן
לְמֵאן דְּאֵתִי אֲסוּזְתָא לָאו אִיהוּ בְּשַׁעְתָּא חָדָא, אֶלְא
זַעִיר זַעִיר עַד דִּיתְתַּקֵּף. אֲבָל לַעֲשׂוֹ לָאו חָבִי, אֶלְא
בְּזַמְנָא חָדָא נְהִיר לִיה וְאֵתְאֲכִיד מִנִּיה זַעִיר זַעִיר.

(ולזמנא דאתי לאומות עובדי עבודת כוכבים ומזלות (ישעיה מב) יי פגבור יצא) עַד

דִּיתְתַּקֵּפוֹן יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁיֶצוֹן (וַיִּשְׁבוּ) לִיה מִכָּלֵא,
מִעֲלָמָא דִּין וּמִעֲלָמָא דְּאֵתִי. וּבְגִין דְּנְהִיר בְּשַׁעְתָּא
חָדָא, הָוָה לִיה שִׁיעִיאוּ מִכָּלֵא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל נְהוּרָא
דְּלַחוּן זַעִיר זַעִיר, עַד דִּיתְתַּקֵּפוֹן וַיִּנְהִיר לוֹן קְדָשָׁא
בְּרִידָא הוּא לְעֵלְמִין.

וְכָלֵא שְׂאֵלִי לוֹן וְאֶמְרִי מִי זֹאת הַנְּשַׁקְּפָה כְּמוֹ
שְׁחַר, אִיהוּ קְדְרוּתָא דְּצַפְרָא, וְדָא אִיהוּ
נְהוּרָא דְּקִיק. וּלְבַתֵּר יָפָה כְּלָבְנָה, בְּגִין דְּסִיחָרָא
נְהוּרָא דִּילָהּ נְהִיר יְתִיר מִשְׁחַר. וּלְבַתֵּר פָּרָה כַּחֲמָה,
בְּגִין דְּנְהוּרִיה תַּקִּיף וְנְהִיר יְתִיר מִסִּיחָרָא. וּלְבַתֵּר

לשון הקודש

שְׂמַאִיר בְּשַׁעָה אַחַת, יְהִיָה לוֹ הַשְּׂמָדָה
מִהַכָּל. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, אִיר שְׁלָחַם מַעַט
מַעַט, עַד שְׁיִתְחַזְּקוּ, וַיֵּאִיר לְהֵם הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים.

וְכָלֵם שׂוֹאֲלִים אוֹתֵם וְאוֹמְרִים, מִי
זֹאת הַנְּשַׁקְּפָה כְּמוֹ שְׁחַר, זֹהִי קְדְרוּת
הַבְּקָר, וְזֵהוּ אִיר דְּקִיק. וְאַחַר יָפָה
כְּלָבְנָה, מִשּׁוּם שְׁהִלְבְּנָה, הָאִיר שְׁלָהּ

תִּפְרָה וְגו'. וְכֵן לְמִי שֶׁהוּא בָּא לְהַרְפֵּא,
אִינוּ בְּשַׁעָה אַחַת, אֶלְא מַעַט מַעַט עַד
שְׁיִתְחַזְּקוּ. אֲבָל לַעֲשׂוֹ לָאו בְּהָ, אֶלְא
בְּפַעַם אַחַת מֵאִיר לוֹ, וְנִגְאָכֵד מִמֶּנּוּ
מַעַט מַעַט וְלַעֲתִיד לְבָא לְאֲמוֹת עוֹבְדֵי עֲבוּדָה
זְרָה (ישעיה מב) ה' פגבור יצא] עַד שְׁיִתְחַזְּקוּ
יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְדוּ וַיִּשְׁבוּ אוֹתוֹ מִהַכָּל,
מִהָעוֹלָם הַזֶּה וּמִהָעוֹלָם הַבָּא. וּמִשּׁוּם

אִימָה בְּנִדְגָלוֹת, תִּקְיָפָא בְּנִהוּרָא תִקְיָפָא בְּדָקָא יְאוּת.

תָּא חַזִי, בְּעוֹד דְּאֵתְחַשְׁדָּ יִמְמָא וְאֵתְכַסִּיא נְהוּרָא
וְאֵתִי צַפְרָא, יִתְנַהִיר בְּקִדְמוּתָא זְעִיר זְעִיר עַד
דִּיתְרַבֵּי נְהוּרָא בְּדָקָא יְאוּת. דְּהָא כִּינּוּן דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא יִתְעַר לְאַנְהָרָא לָהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, יִתְנַהִיר
בְּקִדְמוּתָא כְּמוֹ שְׁחַר דְּאִיְהִי אוֹכְמָא. וְלִבְתַּר יַפְּה
כְּלַבְנָה, וְלִבְתַּר בְּרָה פְתַמָּה. וְלִבְתַּר אִימָה בְּנִדְגָלוֹת
בְּמָה דְּאֵתְמַר. (דף קע ע"ב)

וְתָא חַזִי, כִּינּוּן דְּאֵסְתְּלִיק צַפְרָא, דְּהָא לָא כְּתִיב כִּי
בָּא הַשְּׁחַר אֶלָּא כִּי עָלָה, דְּהָא בְּזִמְנָא כִּי בָּא
הַשְּׁחַר, בְּדִין אֵתְתַקַּף תְּהוּא מְמַנָּא וְאִפִּישׁ לִיה
לְיַעֲקֹב. בְּגִין דְּתְהוּא מְמַנָּא אִפִּישׁ לְיַעֲקֹב לְמִיּוֹב
תִּקְיָפוּ לְאֵתְתַקַּפָּא לְעִשׂוּ.

לשון הקודש

כָּד יַפְּה כְּלַבְנָה, וְאַחַר כָּד בְּרָה פְתַמָּה,
וְאַחַר כָּד אִימָה בְּנִדְגָלוֹת, כְּמוֹ
שְׁנֵיתֵיבָר.

וּבָא רְאָה, כִּינּוּן שְׁעוּלָה הַבְּקָר, שְׁהַרֵי
לֹא כְּתוּב כִּי בָא הַשְּׁחַר, אֶלָּא כִּי עָלָה,
שְׁהַרֵי בְּזִמְנָן כִּי בָא הַשְּׁחַר, אִזוּ הִתְחַזַּק
אוּתוֹ מְמַנָּה וְהִפִּישׁ אֵת יַעֲקֹב, כְּשׁוּם
שְׁאוּתוֹ מְמַנָּה הִפִּישׁ אֵת יַעֲקֹב לְתַת
כַּח לְהִתְחַזַּק לְעִשׂוּ.

מֵאִיר יוֹתֵר מִשְׁחַר. וְאַחַר בְּרָה פְתַמָּה,
מְשׁוּם שְׁאוּרָה תְּזַק וּמֵאִיר יוֹתֵר
מִהַלְבְּנָה. וְאַחַר כָּד אִימָה בְּנִדְגָלוֹת,
תְּזַקָּה בְּאוּר תְּזַק כְּרֵאוּי.

בָּא רְאָה, בְּעוֹד שְׁנֵיתֵיבָר הַיּוֹם וּמִתְכַּסֶּה
הַאוּר וּבָא הַבְּקָר, יוֹאֵר בְּתַחֲלָה מְעַט
מְעַט עַד שְׁיִתְרַבֶּה הַאוּר כְּרֵאוּי. שְׁהַרֵי
כִּינּוּן שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְעוֹרֵר
לְהֵאִיר לָהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, יֵאִיר
בְּתַחֲלָה כְּמוֹ שְׁחַר, שְׁהוּא שְׁחַר, וְאַחַר

וְכַד סָלִיק הֵהוּא אוֹכְמָא דְשַׁחַר וְאַתְחִזִי אֶתָא
 נְהוּרָא וְאַתְתַּקַּף יַעֲקֹב, דְּהָא כְּדִין מָטָא זְמַנִּיה
 לְאַתְנַהֲרָא, מַה כְּתִיב וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר
 אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צוֹלַע עַל יָרְכוּ. וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ,
 דְּהָא כְּדִין זְמַנָּא לְאַתְנַהֲרָא.

וְהוּא צוֹלַע עַל יָרְכוּ. כְּדִין אִיהוּ רְמוּ דְהָא בְּעוּד
 דְיִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא וְסִבְלִין כְּאֲבִין וְצַעֲרִין וְכַמָּה
 בִּישׁוּן, כַּד אֶתְנַהֵיר לֹזן יִמָּא וַיִּתִּי לֹזן גַּיְיָחָא, כְּדִין
 וְסִתְפְּלוֹן וַיִּכְאֹבוּן בְּגַרְמִייהוּ מִכַּמָּה בִּישׁוּן וְצַעֲרִין
 דְסִבְלוּ וַיִּתְמָחוּ עֲלֵיהוּ. בְּגִין כַּד וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ.
 דְּהֵהוּא זְמַנָּא דְגַיְיָחָא, וְכְדִין וְהוּא צוֹלַע עַל יָרְכוּ
 אֶתְכַאֲב וְצַעֲרִין גַּרְמִייהוּ עַל מַה דְעָבַר.

וְאִיהוּ כַּד אֶסְתַּלַּק קַדְרוּתָא דְשַׁחַרָא כְּדִין אֶתְתַּקַּף
 וְאַתְאַחִיד בֵּיה דְכַד אֶתְחַלֵּשׁ חִילִייהוּ, דְלִית

לשון הקודש

כְּאֲבִים וְצַעֲרִין וְכַמָּה רְעוּת, כְּשִׁמְאִיר
 לְהֵם הַיּוֹם וַיִּבֵּיִא לְהֵם מְנוּחָה, אִז
 יִסְתְּפְלוּ וַיִּכְאֹבוּ בְּעַצְמוֹתֵיהֶם מִכַּמָּה
 רְעוּת וְצַעֲרִין שִׁסְבְּלוּ וַיִּתְמָחוּ עֲלֵיהֶם,
 מִשּׁוּם כַּד וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. שְׂאוֹתוֹ זְמַן
 הַמְנוּחָה, וְאִז הוּא צוֹלַע עַל יָרְכוּ, כּוּאֲב
 וּמְצַעֲרִין עַצְמוֹ עַל מַה שֶּׁעָבַר.
 וְהוּא, כְּשִׁעוּלָה קַדְרוּת הַשַּׁחַר, אִז

וְכַשֶּׁעוּלָה אוֹתוֹ שַׁחַר שֶׁל שַׁחַר וְנִרְאָה,
 כַּאֲ הָאוּר וְהַתְחַזֵּק יַעֲקֹב, שְׁהָרִי אִז
 הִגִּיעַ זְמַנוֹ לְהִיוֹת מוּאָר, מַה כְּתוּב?
 וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת
 פְּנוּאֵל וְהוּא צוֹלַע עַל יָרְכוּ. וַיִּזְרַח לוֹ
 הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהָרִי אִז הַזְמַן לְהִיוֹת מוּאָר.
 וְהוּא צוֹלַע עַל יָרְכוּ. אִז הוּא רְמוּ,
 שְׁהָרִי בְּעוּד שִׁיִּשְׂרָאֵל בְּגִלוּת וְסִבְלִים

לִיה שׁוֹלְטָנוּתָא אֵלָא בְּלִילְיָא, וַיַּעֲקֹב שְׁלֹטְנוּתִיה
בִּימָמָא. וְעַל דָּא אָמַר וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר,
דְּהָא אַנָּא בְּרִשׁוּתְךָ קְאִימְנָא, וְהָא אֶתְמַר וְאוֹקְמוּהָ:

(על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנֶּשֶׁה וגו', כי נגע בכף ירך יַעֲקֹב, בְּגִיד הַנֶּשֶׁה,
דְּאִפִּילוּ בַּהֲנָאָה אָסִיר וְאִפִּילוּ לִיְהִיבִיה לְכַלְבָּא. וְאִמָּאי אֶקְרִי גִיד הַנֶּשֶׁה. כְּלוֹמַר גִּיד
דְּאִיהוּ מְנַשָּׂה לְבְנֵי נָשָׂא לְפוֹלְחָנָא דְּמֵאֲרִיחוֹן, וְתַמָּן הוּא יַצֵּר הֲרַע רְבִיעֵי.

וּכְיוֹן דְּאֶתְדַבֵּק עִם יַעֲקֹב לֹא אֲשַׁפַּח אֶתְר דִּיכֵיל לְאֶתְנַבְרָא עֲלִיהּ דִּיעֲקֹב, בְּגִין דְּכָל שְׁיִיפִי
נוֹפָא סִינְעִי לְיעֲקֹב, וְכִלְחוּ הוּוּ מְקִיפִין וְלֹא הוּוּ בַּחוּץ חוֹלְשָׂא, מַה עֲבַד, וַיִּנְגַע בְּכַף
יָרְכוּ בְּגִיד הַנֶּשֶׁה, בְּזִינְיָה בְּיַצֵּר הֲרַע דְּאִיהוּ זִינְיָה וְאֶתְרִיָּה, וְתַמָּן אֶתִּי יַצֵּר הֲרַע עַל
בְּנֵי נָשָׂא.

וּבְגִין כִּד אֲמַרְה אֲוִרְיִיתָא לֹא יֵאכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה. כְּמַה דְּאֶמְרוּ חֲבָרְיָא,
בְּשִׁיפִין דְּבַר נֶשׁ דְּרַמְיוּ לְעִילָא אִי טַב, טַב. וְאִי בִישׁ, בִישׁ. וּבְגִין כִּד כָּל שְׁיִיפִא
מִתְקִיף שְׁיִיפִא. וְדֵאִי גִיד הַנֶּשֶׁה מִתְקִיף לְיַצֵּר הֲרַע דְּהוּא זִינְיָה, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יֵאכְלוּ
לִיה, דְּלֹא אִינּוּן מְסֻטְרִיה וּמְזִינְיָה. אֲבָל עֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, יֵאכְלוּ לִיה, דְּאִיהוּ
מְסֻטְרָא וּמְזִינָא דְּמִלְאָכָא דְּלַחוּן דְּאִיהוּ סַמְא"ל בְּגִין לְתַקְפָּא לְבַחוּן. בְּגִין דְּאִית בְּבַר
נֶשׁ רַמ"ח שְׁיִיפִין לְקַבֵּל מֵאֵתָן וְתַמָּנָא וְאַרְבַּעִין פְּקוּדִין דְּאוֹרְיִיתָא דְּאִינּוּן לְמַעַבַּד

לשון הקודש

לְיעֲקֹב, וְכֵלָם הִיוּ חֲזָקִים וְלֹא הִיתָה בְּהֶם חֲלָשָׁה.
מַה עָשָׂה? וַיִּנְגַע בְּכַף יָרְכוּ בְּגִיד הַנֶּשֶׁה, בְּמִינוּ שֶׁל
יַצֵּר הֲרַע שֶׁהוּא מִינוּ לְמַקְוֹמוֹ, וּמִשָּׁם בָּא יַצֵּר הֲרַע
עַל בְּנֵי הָאָדָם.

וְלָכֵן אֲמַרְה תּוֹרָה לֹא יֵאכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד
הַנֶּשֶׁה, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ הַחֲבָרִים בְּאִיבְרֵי הָאָדָם
שְׂרַמּוּ לְמַעְלָה, אִם טוֹב – טוֹב, וְאִם רַע – רַע.
וְלָכֵן כָּל אִיבַר מְחֻזַּק אִיבַר. וְדֵאִי גִיד הַנֶּשֶׁה מְחֻזַּק
אֶת יַצֵּר הֲרַע שֶׁהוּא מִינוּ, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יֵאכְלוּ
אוֹתוֹ, שְׂאִינָם מַצְדוֹ וּמְמִינוּ, אֲבָל עֲמִים עוֹבְדֵי
עֲבוּדָה זָרָה יֵאכְלוּ אוֹתוֹ, שֶׁהוּא מַצְד וּמִמִּין הַמְּלֹאָךְ
שֶׁלָּהֶם, שֶׁהוּא סַמְא"ל, כְּדִי לְחַזֵּק לָבָם. מִשׁוּם שְׁיִשׁ

מִתְחַזַּק וְנִאֲחָזוּ בוּ, שְׁהָרִי נַחֲלָשׁ בַּחוּ,
שְׂאִין לוֹ שְׁלֹטוֹן אֵלָא בְּלִילְיָה, וַיַּעֲקֹב
שְׁלֹטוֹנוּ בַּיּוֹם. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלַחְנִי כִי
עָלָה הַשָּׁחַר, שְׁהָרִי אֲנִי בְּרִשׁוּתְךָ עוֹמֵד,
וְהָרִי נִתְבָּאָר וּפְרָשׁוּהוּ.

וְעַל כֵּן לֹא יֵאכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה וְגו',
כִּי נִנְגַע בְּכַף יָרְךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנֶּשֶׁה. שְׂאִפִּילוּ
בַּהֲנָאָה אָסוּר, וְאִפִּילוּ לִתְת אֹתוֹ לְכַלְבִּי. וְלָמָּה
נִקְרָא גִיד הַנֶּשֶׁה? כְּלוֹמַר, גִּיד שֶׁהוּא מְשַׁבֵּית אֶת
בְּנֵי הָאָדָם מֵעֲבוּדַת רַבּוֹנָם, וְשָׁם רוֹבֵץ יַצֵּר הֲרַע.
וּכְיוֹן שְׂנַדְבֵּק עִם יַעֲקֹב, לֹא מָצָא מְקוֹם שְׂיָכוּל
לְהֶתְנַבֵּר עַל יַעֲקֹב, מִשׁוּם שֶׁכָּל אִיבְרֵי הַגּוּף סִינְעוּ

אתִּיהֶבּוּ, וְלִקְבַּל מֵאֵתוֹ וּתְמַנִּיא וְאַרְבָּעִין מִלְּאֲכִיזַי דְּאֵתְלַבֵּשֵׁת בְּהוֹן שְׂכִינְתָא וּשְׂמָא דְלִהוֹן
בְּשָׂמָא דְמַאֲרִיהוֹן.

ואית בְּבַר נֶשׁ תְּלַת מָאָה וְשִׁתִּין וְחַמְּשָׁה גִידִין וְלִקְבַּלְהוֹן תְּלַת מָאָה וְשִׁתִּין וְחַמְּשָׁה פְקוּדִין
דְּלֵאוּ אִינוּן אֲתִיְהֶבּוּ לְמַעַבְד וְלִקְבַּל תְּלַת מָאָה וְשִׁתִּין וְחַמְּשָׁה יוֹמֵי שְׁתָּא, וְהָא תִּשְׁעָה
בְּאֵב חַד מִנְהוֹן דְּאִיהוּ לְקַבַּל סַמְא"ל דְּאִיהוּ חַד מֵאִינוּן תְּלַת מָאָה וְשִׁתִּין וְחַמְּשָׁה מִלְּאֲכִיזַי
(נ"א יוֹמִין), וּבְגִין כִּד אַמְרָה אֲוִרִייתָא לֹא יֵאכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה. א"ת, לֹא־סָגָאָה
תִּשְׁעָה בְּאֵב דְּלֵא אֲכָלִין בֵּיהּ וְלֹא שִׁתִּין. וּבְגִין כִּד חֲזָא קֳדָשָׁא בְּרִידָה הוּא כְּלָא וּנְרַמֵּז בְּהוֹן
רְמֵז לְיַעֲקֹב, וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ, בְּכָל יוֹמֵי שְׁתָּא וּבְכָל שְׁוִיפִין דְּיַעֲקֹב וְלֹא אֲשַׁפַּח בַּר הַהוּא
גִּיד הַנֶּשֶׁה, מִיָּד תִּשְׁשׁ חִלְיָה דְּיַעֲקֹב, וּבִיּוֹמֵי שְׁתָּא אֲשַׁפַּח יוֹם תִּשְׁעָה בְּאֵב דְּבֵיהּ אֲתַתְּקַף
וְאֲתַגְזֹר דִּינָא עֲלֵנָא וְאֲתַתְּרַב בִּי מִקֳדָשָׁא, וְכָל מָאן דְּאֲכִיל בְּתִשְׁעָה בְּאֵב כְּאִילוּ אֲכִיל גִּיד
הַנֶּשֶׁה). רַבִּי חֵיִיא אָמַר, אֲלִמְלָא לֹא אֲתַחְלֵשׁ חֵילָא (נ"א
דְּאֵמַר) דָּא דְּיַעֲקֹב, אֲתַקִּיִּים יַעֲקֹב לְגַבִּיהּ וְאֲתַפֵּר חֵילָא
דְּעֵשָׂו לְעֵילָא וְתַתָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א) בְּמִרְאֵה תִּקְשֶׁת
אֲשֶׁר יְהִיָּה בְּעֵינֵי בְּיּוֹם הַנִּשְׁעִים בֵּן מִרְאֵה הַנִּגְוָה

לשון הקודש

תִּשְׁעָה בְּאֵב שְׁלֹא אוֹכְלִים בּוּ וְלֹא שׁוֹתִים. וְלִבְּנֵי
רָאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכֹּל, וּנְרַמֵּז בְּהֵם רְמֵז
לְיַעֲקֹב. וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ, בְּכָל יָמוֹת הַשָּׁנָה וּבְכָל
אִיבְרֵי יַעֲקֹב, וְלֹא נִמְצָא פְרָט לְאוֹתוֹ גִּיד הַנֶּשֶׁה.
מִיָּד תִּשְׁשׁ כַּח יַעֲקֹב. וּבִיּוֹמֵי הַשָּׁנָה מְצָא יוֹם
תִּשְׁעָה בְּאֵב שְׁבוּ הַתְּחִיָּק וּנְגִזֹר דִּין עֲלֵינוּ וּנְתַרַב
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל מִי שְׂאוּכַל בְּתִשְׁעָה בְּאֵב כְּאִילוּ
אֲכַל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה. רַבִּי חֵיִיא אָמַר,
אֲלִמְלָא לֹא נַחְלֵשׁ כַּח וְשֵׁל מְקוֹסוֹ זֶה שֵׁל
יַעֲקֹב, הִיָּה מִתְּקִיִּים יַעֲקֹב אֵלָיו, וְנִשְׁפַּר
כַּח שֵׁל עֵשָׂו לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל לא)

בְּאֵדָם מֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה אִיבְרִים כְּנִגְד
מֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה מִצּוֹת הַתּוֹרָה שְׁחֵם נִתְּנוּ
לְהַעֲשׂוֹת, וּכְנִגְד מֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה מִלְּאֲכִיזַי
שֶׁהִתְלַבְּשָׁה בְּהֵם שְׂכִינָה וְהִשֵּׁם שְׁלָחֵם כְּשֵׁם
רַבּוֹנָם.

וַיֵּשׁ בְּאֵדָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחַמְּשָׁה גִידִים,
וּכְנִגְדָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחַמְּשֵׁ מִצּוֹת שְׁלֹא נִתְּנוּ
לְהַעֲשׂוֹת וּכְנִגְד שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחַמְּשָׁה יָמוֹת
הַשָּׁנָה. וְהָרִי תִּשְׁעָה בְּאֵב אֶחָד מֵהֵם, שֶׁהוּא כְּנִגְד
סַמְא"ל, שֶׁהוּא אֶחָד מֵאוֹתָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים
וְחַמְּשָׁה מִלְּאֲכִיזַי וְיָמִים, וְלִבְּנֵי אַמְרָה תּוֹרָה לֹא
יֵאכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה. א"ת - לְרַבּוֹת

סְבִיב הוּא מְרֵאָה דְמוֹת כְּבוֹד יי וְאַרְאָה וְאַפֵּל עַל
 פְּנֵי וְגו'. הָאֵי קָרָא אֶתְמָר. אֲבָל תָּא חֲזִי, דְהָא כְּתִיב,
 (דברים לד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. מַה בֵּין
 מֹשֶׁה לְשָׂר נְבִיאֵי עֲלָמָא. מֹשֶׁה אֶסְתַּבֵּל
 בְּאַסְפֵּקְלָרְיָא דְנִהְרָא, שָׂר נְבִיאֵי לָא הָווּ מִסְתַּבְּלֵי
 אֱלָא בְּאַסְפֵּקְלָרְיָא (דף קעא ע"א) דְלָא נִהְרָא. מֹשֶׁה הָוָה
 שָׁמַע וְקָאִים עַל רַגְלָיו, וְחִילִיָּה אֶתְתַּקַּף, וְהָוָה יָדַע
 מַלְכָּה עַל בְּרִיּוּתָהּ, כְּמַה דְכְּתִיב, (במדבר יב) וּמְרֵאָה וְלֹא
 בְּחִידוֹת. שָׂר נְבִיאֵי הָווּ נְפִלֵי עַל אַנְפֵּיָהוּ וְאַתְחַלְשׁ
 חֵילָא דְלִהוֹן וְלָא הָווּ יְכָלֵי לְקַיְימָא עַל בְּרִיּוּתָהּ דְמַלְכָּה.
 מָאן גָּרַם לוֹן דָּא בְּגִין דְכְּתִיב כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב
 וְהוּא צוֹלַע עַל יָרְכוּ.

וְכָל אֵינּוֹן נְבִיאִין לָא יְכִילוּ לְקַיְימָא עַל מַה דְזַמִּין
 קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְדַּ לִּיהָ לַעֲשׂו, בַּר

לשון הקודש

שְׂאֵינָהּ מְאִירָה. מֹשֶׁה הָיָה שׁוֹמֵעַ וְעוֹמֵד
 עַל רַגְלָיו וְכַחוֹ מִתְחַזֵּק וְהָיָה יוֹדֵעַ דְבַר
 עַל בְּרִיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (במדבר יב) וּמְרֵאָה
 וְלֹא בְּחִידוֹת - שָׂר הַנְּבִיאִים הָיוּ
 נּוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְנִחַלְשׁ כְּהֵם וְלֹא הָיוּ
 יְכוּלִים לַעֲמֵד עַל בְּרִיו שֶׁל דְבַר. מִי גָרַם
 לָהֶם אֵת זֶה? מִשּׁוֹם שְׁפָתוֹב כִּי נִגַע בְּכַף
 יָרֵךְ יַעֲקֹב וְהוּא צוֹלַע עַל יָרְכוּ.

וְכָל אוֹתָם נְבִיאִים לֹא יְכִילוּ לַעֲמֵד עַל

כְּמֵרֵאָה הַקִּשְׁתָּה אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי בְיוֹם
 הַגִּשָּׁם בֵּין מְרֵאָה הַנְּגִיב סְבִיב הוּא מְרֵאָה
 דְמוֹת כְּבוֹד ה' וְאַרְאָה וְאַפֵּל עַל פְּנֵי וְגו'.
 פְּסוּק זֶה נִתְבָּאֵר. אֲבָל בֵּא רֵאָה, שְׂמַרֵי
 פְּתוּב (דברים לד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד
 בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. מַה בֵּין מֹשֶׁה לְשָׂר
 נְבִיאֵי הָעוֹלָם? מֹשֶׁה הִסְתַּבֵּל
 בְּאַסְפֵּקְלָרְיָהּ הַמְאִירָה - שָׂר הַנְּבִיאִים
 לֹא הָיוּ מִסְתַּבְּלִים אֱלָא בְּאַסְפֵּקְלָרְיָהּ

עוֹבְדֵיהֶּ נְבִיאָהּ דְהוּהָ גִיּוֹרָא דְאִתִּי מְסִטְרָא דְעֵשׂוֹ, דָּא
קָאִים בְּקִיּוּמִיהָ עֲלִיהָ דְעֵשׂוֹ וְלֹא אֶתְחַלֵּשׁ חִילִּיהָ.

וְעַל דָּא כָּל שְׂאֵר נְבִיאֵי אֶתְחַלֵּשׁ תּוֹקֲפִיהוּ וְלֹא הוּוּ
יְכַלִּין לְאֶתְקַיְימָא לְקַבְּלָא מַלְאָה עַל בְּרִיּוּתָהּ
בְּדַקָּא יְאוּת, מָאִי טַעְמָא, בְּגִין כִּי נִגַּע בְּכַף יַרְדְּ יַעֲקֹב
בְּגִיד הַנָּשֶׂה, הַנָּסִיב וְשָׂאִיב כָּל חִילָא דִירְכָא, וְעַל דָּא
אֶתְבַּר חִילָא דִירְכָא וְאֶשְׁתַּאֲרַר צוֹלַע עַל יַרְכוּ. דְהָא
כָּל נְבִיאִין דְעֲלֻמָּא לָא יְכִילוּ לְאֶדְבַקָא וּלְקַיְימָא בֵּיהָ.

תָּא חֲזִי, נְבִיאִין כְּלָהוּ בַר מֹשֶׁה לָא קַיְימוּ
בְּתוֹקֲפִיהוּ בְּדַקָּא חֲזִי, וּמֵאֵן דְלָעִי בְּאוּרִייתָא
וְלִית מָאֵן דְסִמּוּךְ לִיהָ וְלֹא אֶשְׁתַּכַּח מָאֵן דְאַטְוִיל
מְלֵאִי לְכִיסִּיהָ לְאֶתְתַקְפָּא. עַל דָּא אוּרִייתָא קָא
מִשְׁתַּכַּחַא בְּכָל דְרָא וְדָרָא וְאֶתְחַלֵּשׁ תַּקְפָּא
דְאוּרִייתָא כָּל יוּמָא וְיוּמָא, בְּגִין דְלִית לוֹן לְאִינּוּן

לשון הקודש

הַיָּרֵךְ וְנִשְׁאֵר צוֹלַע עַל יַרְכוּ, שְׁחַרְי כָּל
נְבִיאֵי הָעוֹלָם לֹא יְכַלּוּ לְהַדְבִּק וּלְעַמֵּד
בּוֹ.

בַּא רְאֵה, כָּל הַנְּבִיאִים פִּרְט לְמוֹשֶׁה לֹא
עָמְדוּ בְּכַחַם כְּרֵאוּי, וּמִי שְׁעוּסַק בְּתוֹרָה
וְאִין מִי שְׁתוּמְךָ בּוֹ, לֹא נִמְצָא מִי
שְׁמַטְוִיל מְלֵאִי לְכִיסוֹ לְהַתְחַזֵּק. עַל זֶה
הַתּוֹרָה מִשְׁתַּכַּחַת בְּכָל דּוֹר וְדוֹר וְנִחַלֵּשׁ
כַּח הַתּוֹרָה כָּל יוֹם וְיוֹם, מִשּׁוּם שְׂאִין

מִה שְׁעָתִיד לַעֲשׂוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְעֵשׂוֹ, פִּרְט לְעוֹבְדֵיהָ הַנְּבִיאֵי שְׁחַרְי גַּר,
שְׂבָא מַעַד שֶׁל עֵשׂוֹ – זֶה עָמַד בְּקִיּוּמוֹ
עַל עֵשׂוֹ וְלֹא נִחַלֵּשׁ כּחוֹ.

וְעַל זֶה כָּל שְׂאֵר הַנְּבִיאִים נִחַלֵּשׁ כַּחַם
וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים לְעַמֵּד לְקַבְּלָא דְבַר עַל
בְּרִיּוֹ כְּרֵאוּי. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי נִגַּע
בְּכַף יַרְדְּ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׂה. שְׁלַקַּח
וְשָׂאִב כָּל כַּח הַיָּרֵךְ, וְעַל זֶה נִשְׁבַּר כַּח

דִּלְעָאן בָּהּ עַל מַה דְּסַמְכִין, וּמְלִכוֹ חֵיבָא אֶתְתַּקַּף
בְּכָל יוֹמָא וַיּוֹמָא.

תָּא חֲזִי, כַּמָּה גָּרִים חוּבָא דָּא, וּבְגִין דְּלִית דְּלִית (לוי) מָאן
דְּאַסְמִיד לְאוּרֵייתָא כְּדָקָא יְאוּת אֵינּוּן סַמְכִין
חֲלָשִׁין, וְגַרְמִין לְאַתְתַּקְפָּא לְהֵהוּא דְּלִית לִיה שׁוֹקִין
וְרַגְלִין לְקַיִמָּא עַלֵּיהּוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ג) וַיֹּאמֶר יי אֱלֹהִים אֶל הַנְּחָשׁ כִּי
עָשִׂיתָ זֹאת אֲרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגו' עַל
גְּחֹנֶדֶת תִּלְדָּ. מָאִי עַל גְּחֹנֶדֶת תִּלְדָּ. דְּאַתְבְּרוּ סַמְכִין
דִּילִיָּה וּקְצִיצוּ רַגְלֵי וְלִית לִיה עַל מַה דְּקָאִים. כִּד
יִשְׂרָאֵל לָא בְּעָאן לְסַמְכָא לָהּ לְאוּרֵייתָא, אֵינּוּן יְהִבִּין
לִיה סַמְכִין וְשׁוֹקִין לְקַיִמָּא וְלְאַתְתַּקְפָּא בְּהוּ.

תָּא חֲזִי, כַּמָּה עֲקִימוֹ וְחַכִּימוֹ אֶתְחַבְּסוּ בְּהוּא לִילֵיא

לשון הקודש

אֶל הַנְּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹאת אֲרוּר אַתָּה
מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגו' עַל גְּחֹנֶדֶת תִּלְדָּ. מַה זֶה
עַל גְּחֹנֶדֶת תִּלְדָּ? שְׁנַשְׁבְּרוּ הַתּוֹמְכִים שְׁלוֹ
וּקְצִיצוּ אֶת רַגְלֵי וְאִין לֹא עַל מַה שְׁיַעֲמֵד.
כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל לֹא רוֹצִים לְתַמְדָּ בַּתּוֹרָה, הֵם
נוֹתְנִים לֹא תּוֹמְכִים וְשׁוֹקִים לְעַמֵּד
וְלְהַתְחַזֵּק בָּהֶם.

כֵּן רָאָה כַּמָּה עֲקִימוֹת וְהַתְחַבְּמוֹת
הַתְחַבְּסוּ בְּאוֹתוֹ לִילָה אוֹתוֹ הָרוֹכֵב עַל

לָהֶם לְאֵלוּ שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה עַל מַה
שְׁסוּמְכִים, וּמְלִכוֹת הַרְשָׁעָה מִתְחַזְּקִת
בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

כֵּן רָאָה כַּמָּה גָּרִם חַטָּא זֶה, וּמִשׁוּם
שְׂאִין וְלֹא מִי שְׂיַתְמֵד בַּתּוֹרָה כְּרָאוּי,
אוֹתָם עַמּוּדִים חֲלָשִׁים, וְגוֹרְמִים לְהַתְחַזֵּק
אֶת אוֹתוֹ שְׂאִין לֹא שׁוֹקִים וְרַגְלִים לְעַמֵּד
עֲלֵיהֶם.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ג) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים

הָתוּא דְרָכִיב נַחֲשׁ לְקַבְּלֵיהּ דִּיעֲקֹב, דְּהָא אִיהוּ הָוָה
 יַדַּע דְּכַתִּיב, (בראשית כז) הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיְדִים יְדֵי
 עֵשָׂו. וְאִי פָּסִיק קָלָא דִּיעֲקֹב פְּדִין וְהַיְדִים יְדֵי עֵשָׂו.
 בְּגִין פְּדִי אֶסְתַּבֵּל לְכָל סְטָרִין לְאַבְרָאָא לִיהּ לִיעֲקֹב
 וּלְאַפְסָקָא קַלִּיהּ.

וְחָמָא לִיהּ תַּקּוּף בְּכָלָא. דְּרוּעִין מְסֻטָּרָא דָּא
 וּמְסֻטָּרָא דָּא דְּאֵינֻן תְּקַפִּין גּוּפָא דְּאַתְתַּקַּף
 בִּינֵייהוּ, וְחָמָא תְּקַפָּא דְּאוּרֵייתָא וְאַתְתַּקַּף בְּכָלָא, פְּדִין
 וִירָא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ. מָה עֲבַד, מִיָּד וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ,
 דְּאַתְחַבֵּם לְקַבְּלֵיהּ. אָמַר פִּינּוֹן דְּאַתְבְּרוּ סְמָכִין
 דְּאוּרֵייתָא, מִיָּד אוּרֵייתָא לָא אַתְתַּקַּף. וּכְדִין יִתְקַיֵּים
 מַה דְּאָמַר אַבוּהוֹן, הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיְדִים יְדֵי עֵשָׂו.
 (בראשית כז) וְהָיָה בְּאֶשֶׁר תִּרִיד וּפְרָקְתָּ עָלָו מֵעַל צְוֹאֲרָךְ.

וּבְדָא אַתְחַבֵּם לְקַבְּלֵיהּ דִּיעֲקֹב דְּהָא בְּגִין דִּיתַבְּר

לשון הקודש

בכל, או וירא כי לא יכל לו. מה עשה?
 מיָד - וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ, שְׁהַתְחַבֵּם בְּגִידוֹ.
 אָמַר, פִּינּוֹן שְׁנַשְׁבְּרוּ עֲמוּדֵי וְתוּמְכֵי
 הַתּוֹרָה, מִיָּד הַתּוֹרָה לֹא מִתְחַזְקַת, אִזּוּ
 יִתְקַיֵּים מַה שְּׂאֵמַר אַבִּייהֶם הַקּוֹל קוֹל
 יַעֲקֹב וְהַיְדִים יְדֵי עֵשָׂו, (שם) וְהָיָה בְּאֶשֶׁר
 תִּרִיד וּפְרָקְתָּ עָלָו מֵעַל צְוֹאֲרָךְ.
 וּבְזֹה הַתְחַבֵּם בְּגִיד יַעֲקֹב. שְׁהַרִי מִשּׁוּם

הַנְּחֹשׁ בְּגִיד יַעֲקֹב, שְׁהַרִי הוּא הָיָה יוֹדַע
 שְׁכַתּוֹב (שם כז) הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיְדִים יְדֵי
 עֵשָׂו, וְאִם פּוֹסֵק קוֹל יַעֲב, אִזּוּ וְהַיְדִים יְדֵי
 עֵשָׂו. לְכֹן הֶסְתַּבֵּל לְכָל הַצְּדָדִים לְהַרַע
 לִיעֲקֹב וּלְאַפְסִיק קוּלוֹ.

וְרָאָה אוֹתוֹ חֹזֵק בְּכַל; זְרוּעוֹת מִצַּד זֶה
 וּמִצַּד זֶה שְׁהֵם חֹזְקֵי הַגּוּף שְׁמִתְחַזְק
 בִּינֵיהֶם, וְרָאָה בַּח הַתּוֹרָה שְׁהַתְחַזְק

חילא דאורייתא אזיל ואתתקף עשו. וכד חמא דלא
 יכיל לה לאורייתא, פדין חליש תקפא דאינון
 דסמכין לה, וכד לא ישתבח מאן דסמוך לאורייתא,
 פדין לא יהא קול קול יעקב ויהון ידיים ידי עשו.

וכד חמא יעקב הכי בד סליק צפרא, אתקיף (יעקב)
 ביה ואתנפר עליה עד דאיהו בריך ליה ואודי
 ליה על אינון ברכאן, ואמר ליה לא יעקב יאמר
 עוד שמך פי אם ישראל, לאו יעקב בעקימו אלא
 בנאותא ותוקפא דלית מאן דיכיל לך.

ותא חזי, מהאי נחש פמה חילין מתפרשן לכל
 סטר ואשתכחו בעלמא לגבי בני נשא. ובעינן
 לקיימא לההוא גיד הנשה, דאף על גב דקריב ביה
 ההוא דרכיב על חוץ קיים איהו, ואתקיים בגוון
 ולא אתבר.

לשון הקודש

ברך אותו והודה לו על אותן פרכות,
 ואמר לו, לא יעקב יאמר עוד שמך פי
 אם ישראל. לא יעקב בעקימות, אלא
 בגאונה וכה, שאין מי שיוכל לך.

ובא וראה, מהנחש הזה פמה כחות
 נפרדים לכל צד ונמצאים בעולם אצל
 בני אדם, ורוצים לקיים אותו גיד הנשה.
 שאף על גב שקרב אליו אותו רוכב על

שגשבר כח התורה, הליך והתחזק עשו.
 וכשראה שלא יוכל לתורה, אז החליש
 כח אותם התומכים אותה. וכשלא
 נמצא מי שסומך את התורה, אז לא
 יהיה קול קול יעקב, ויהיו הידים ידי
 עשו.

וכשראה יעקב כך כשעלה הבקר,
 החזיק ויעקבו בו והתנבר עליו, עד שהוא